

593
Handwritten signature and initials

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΒΗΧΑΣ
 ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ

ΚΑΤ' ΕΓΓΡΑΦΟΝ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
 ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ ΝΕΟΦΥΤΟΥ (1695).

ΥΠΟ

Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΚΕΡΑΜΕΩΣ

(**Ἰωάννης Κομνηνὸς ὁ καὶ Ἱερόθεος Δρύστρας**)

Τοῖς ἀσχολουμένοις περὶ τὴν ἱστορίαν τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας τυγχάνει λίαν γνωστὸς ὁ ἱατρὸς Ἰωάννης Κομνηνὸς ὁ γενόμενος βραδύτερον μητροπολίτης Δρύστρας καὶ μετονομασθεὶς Ἱερόθεος. Τὸν ἄνδρα τοῦτον, φημισθέντα ἀρκούντως ἐν τοῖς γράμμασι καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, παρουσιάζει νῦν ἐγγράφον τι, ἐπίσημον χαρακτῆρα ἔχον, ὡς γνήσιον ἀπόγονον τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας τῶν μεγάλων Κομνηνῶν, ἐνῷ οἱ ἱστορικοὶ οἱ πλείονος ἐμπιστοσύνης ἄξιοι παραδέχονται τὴν ὁλοσχερῇ τῆς οἰκογενείας ταύτης καταστροφὴν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Τραπεζοῦντος ἐν ἔτει 1461· διότι, κατὰ τοὺς χρονογράφους, ὁ τελευταῖος αὐτῆς αὐτοκράτωρ Δαβὶδ Β', αἰχμάλωτος γενόμενος τοῦ κατακτητοῦ Μωάμεθ Β' καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπαχθεὶς ἐκατατομήθη μετὰ τῶν υἱῶν αὐτοῦ. Τινὲς ὅμως ἐπίστευσαν ὅτι ἐπέζησαν Κομνηνοὶ γνήσιοι, ἐκλαβόντες ὡς τοιούτους τοὺς διαδόσαντας ἐν Γαλλίᾳ ὅτι κατάγονται ἐκ τινος υἱοῦ τοῦ Δαβὶδ Β', Νικηφόρου ὀνομαζομένου, ὅστις εἶχεν ἐπιτύχει νὰ διασωθῇ εἰς Μωρέαν. Ἀλλ' υἱὸν τοιοῦτον ἀγνοεῖ ἡ αὐθεντικὴ ἱστορία. Ἄλλος δὲ λόγιος Ἕλλην γινώσκων καλῶς τὴν τύχην τῶν Κομνηνῶν, ἦτοι ὁ Ἀθανάσιος Κομνηνὸς ὁ Ὑψηλάντης, ὡμολόγησε μὲν ὅτι μετὰ τὴν

Handwritten note:
 Σελὴν 1/2 - Σελὴν 2/2
 2/2 - 1889 - 1/2

καταστροφὴν τῆς οἰκογενείας Δαβὶδ Β' «ἀκολουθεῖ νὰ μὴν ἔμεινε πουθενὰ» Κομνηνός, ἀλλ' ἠξίωσε νὰ φημίση ἐαυτὸν Κομνηνοφυῆ «ὄχι ἐκ γραμμῆς ἀρσενικῆς τῆς ἤδη ὀλοτελῶς ἐκλειψάσης, ἀλλ' ἐκ γραμμῆς θηλυκῆς, τὸ ὅποῖον (λέγει) εἶναι συγχωρημένον τὴν σήμερον εἰς τὴν Εὐρώπην, τὸ νὰ ἐπονομάζεται τινὰς δηλαδὴ μὲ τὸ γένος καὶ τὸ πατρικὸν καὶ τὸ μητρικὸν του». Ἐπέτρεψε δὲ ἐαυτῷ νὰ ὀνομάζεται Κομνηνός, διότι ἄγνωστον πῶς ἀνεκάλυψεν ὡς γενάρχην τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ μέγαν τινὰ δομέστικον Κωνσταντῖνον Ξιφιλῖνον Ὑψηλάντην, ὅστις, κατ' αὐτόν, ἔλαβεν εἰς γυναῖκα Εὐδοκίαν θυγατέρα τοῦ αὐτοκράτορος Μανουῆλ Κομνηνοῦ (1).

Μετὰ τὰς τοιαύτας ἀξιώσεις παρέρχεται ἡδὴ καὶ τις μητροπολίτης, ὁ Ἡρακλείας Νεόφυτος, παράγων ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς μητροπόλεως αὐτοῦ μαρτυρίαν τοῦ ἔτους 1480 περί τινος γνησίου Κομνηνοῦ, οὗ ἡ οἰκογένεια ἠκμασεν ἐν Ἡρακλείᾳ, καὶ ἥς τελευταῖος ἀπόγονος εἶνε ὁ ἱατρὸς Ἰωάννης (2). Τὸ ἐγγράφον τοῦ Νεοφύτου, νῦν τὸ πρῶτον δημοσιευόμενον, ἔχει οὕτω:

«Μηδὲν ἀποδείξεως ἄνευ μαρτυρικῆς, τῆς εἴτε διὰ λόγων εἴτε διὰ γραμμάτων ἢ καὶ δι' ἀμφοτέρων, τοὺς γε νοῦν ἔχοντας τῶν ἀνθρώπων παραδέχεσθαι δεῖν καὶ πιστεύειν, λόγος σοφῶν· ἀλλ' ἐν ἅπασιν ἔχειν αἰεὶ προπορευομένην τῆς ἀληθείας τὴν μετ' ἀσφαλοῦς μαρτυρίας ἀκριβεστάτην ἀπόδειξιν· ὁ δὲ καὶ τοῖς πολιτικῶς πραττομένοις τε καὶ ἐνεργουμένοις ἔθος ποιεῖν τοὺς ἐχέφρονας, πολλῶ μᾶλλον ἔνθα λόγος ἐστὶ περὶ ἀληθοῦς καὶ ζήτησις θεοφιλοῦς ἀληθείας. Τότε δὲ μάλιστα τοὺς τοῖς σοφῶν πειθομένους καλῶς ἔχουσι παραγγέλμασιν, οὐδὲν ἀνεξέταστόν τε καὶ ἀβασάνιστον δεῖ παρατρέχειν, ἀλλὰ προερευνήσαντας πρότερον τὰ περὶ τῆς ἀληθείας ἀσφαλῶς ἐπιφέρειν τὴν ψῆφον. Καὶ τὸ ἡδὴ προσωπικαῖς τε καὶ γραφικαῖς μαρτυρίαις ἀποδειχθὲν ὡς ἀληθέστατον, λόγοις ἅμα καὶ γράμμασιν ἐμπεδοῦν (προσθήκει).

(1) Α. Κ. Ὑψηλάντου, Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν, σελ. 8, 10.

(2) Καὶ ἕτερον πρόσωπον ὡς ἀπὸ τῶν Κομνηνῶν ἔλκον τὸ γένος κλεῖζεται. Ἔστι δὲ αὗτος ὁ εὐκλεὲς πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Διονύσιος Δ' ὁ καὶ Μουσελίμης ἐπονομαζόμενος, περὶ οὗ ἴδε τὴν πατριαρχικὴν ἐφημερίδα Ἀλήθειαν τευχ. ε', Ἰουνίου 24 τοῦ 1881, σελ. 86 ἐφ.

Σημ. I. Σακκελίωνος.

Επειδὴ τοιγαροῦν καὶ ὁ εὐγενέστατος καὶ λογιώτατος ἄρχων ἱα-
τρὶς κύριος Ἰωάννης Κομνηνός, ὁ κατὰ πνεῦμα υἱὸς ἀγαπητὸς καὶ
πεισιπόθητος τῆς ἡμῶν ταπεινότητος, καὶ τοι ἐκ χρόνων ἀρχαίων
ἀπὸ προγόνων ὧν καὶ λεγόμενος Κομνηνός, καὶ ταῦτα, προσβεβαιού-
μενος τοῦτο μαρτυρίαις πολλαῖς καὶ ἀναμφιλέκτοις τῶν ἐξ Ἡρα-
κλείας εὐλαβεστάτων ἱερέων καὶ χρησίμων γερόντων, καὶ μάλιστα
εἰδώς, ὅτι ἡ τοῦ γένους αὐτοῦ σειρὰ εὐρίσκεται κατεστρωμένη ἐν δια-
φόροις τοῦ ἱεροῦ κώδικος τῆς ἡμετέρας ἀγιωτάτης μητροπόλεως Ἡ-
ρακλείας τόποις, διὰ χειρῶν ἰδίων τῶν πρὸ ἡμῶν τῆς ἀγιωτάτης ταύ-
της μητροπόλεως προστατευσάντων πανιερωτάτων μητροπολιτῶν
ἀναγεγραμμένη, οὐκ ἠρκέσθη μὲν τοι τούτοις καὶ μόνοις, ταὶ ταῦτα
ἱκανωτάτοις οὔσι πρὸς τὴν τοῦ τοιούτου ἀπόδειξιν, ἀλλ' ἤδη καὶ
ἡμετέρου ἐδεήθη μαρτυρικοῦ τε καὶ ἐπικυρωτικοῦ γράμματος, πρὸς
μείζονα πίστιν, τοῦ εἶναι καὶ λέγεσθαι ἀληθῶς Κομνηνόν, ὡς ἐκ Κο-
μνηνῶν καταγόμενον· οὔτινος τὴν ἀξίωσιν, ὡς εὐλογον οὔσαν, ἀπο-
δεξάμενοι — καὶ γὰρ οὔ τι καινὸν ἢ τι μὴ ὄν αὐτῷ πρότερον, ἀλλὰ
τῆς ἀνέκαθεν ἐκ προγόνων οὔσης αὐτῷ γενεαλογικῆς ἐπικλήσεως τὴν
ἀλήθειαν ἐξετασθῆναι καὶ βεβαιωθῆναι ἡξίου — ἐκελεύσαμεν εἰς μέσον
προσκομισθῆναι τὸν ἱερὸν τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Ἡρακλείας
κώδικα. Οὐ δὲ γενομένου, δι' ἐπιμελείας ἀκριβοῦς τὰ ἐνταῦθα διελ-
θόντες ἅπαντα εὗρομεν ὅσα προέτεινεν ἡ αὐτοῦ λογιότης, ἔχοντα
οὕτως. Ἵνα δὲ καὶ ἄλλοις δῆλα τὰ ἐν αὐτῷ γένηται, εἰς μείζονα τὴν
ἀσφάλειαν, μεταγράψαντες ἐκ τοῦ ἱεροῦ κώδικος ταῦτα κατεστρώ-
σαμεν ἐν τῷ παρόντι τῆς ἡμῶν ταπεινότητος γράμματι αὐταῖς λέ-
ξεσιν, ὡς ἐκεῖ κεῖνται ἀπαραλλάκτως.

Καὶ ἐν μὲν τῷ παλαιῷ κώδικι, εἰς φύλλα 4ε', διὰ χειρὸς εἰσι τοῦ
τότε πανιερωτάτου μητροπολίτου Ἡρακλείας κὺρ Μελετίου ταῦτα,
ῥητῶς γεγραμμένα οὕτως: «Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς δυστυχοῦς πόλεως
Τραπεζοῦντος, ὁ δύστηνος αὐτῆς βασιλεὺς Δαβὶδ ὁ Κομνηνὸς μετῴ-
κίσθη ἐκεῖθεν, μετὰ τῶν υἱῶν αὐτοῦ καὶ θείων καὶ ἀνεψιῶν καὶ λοι-
πῶν συγγενῶν καὶ ἀρχόντων τοῦ παλατίου αὐτοῦ, εἰς Κωνσταντι-
νούπολιν· μεθ' ὧν καὶ ὁ τιμιώτατος ἄρχων Θεόδωρος ὁ Κομνηνός,
υἱὸς μὲν ὧν Γεωργίου πρωτοβεστιαρίου τοῦ Κομνηνοῦ, ἐγγονὸς δὲ
Ἰσαακίου Κομνηνοῦ, καὶ ἀπέγγονος τοῦ αἰοιδίμου βασιλέως τῆς αὐ-
τῆς Τραπεζοῦντος Βασιλείου Κομνηνοῦ· ὅστις ὕστερον, διὰ προτροπῆς

ἡμετέρας πολλῆς ἦλθε κατὰ τὸ ,ςϞϠθ' ἔτος, δεκεμβρίου ις', μετὰ τῆς συμβίας αὐτοῦ Μαρίας, θυγατρὸς τοῦ ἄρχοντος Καζαβίτου, καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ κατώκησεν ὧδε ἐν τῇ Ἡρακλείᾳ, διὰ τὸ ἥσυχον. Καὶ δεδώκαμεν αὐτῷ εἰς κατοίκησιν τὸ ὁσπήτιον τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἀρχιστρατήγων, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν κτίσμα τοῦ ἀοιδίμου ἐκείνου βασιλέως Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ ἔστω εἰς μνήμην».

Καὶ εἰς φύλλα ριβ' τοῦ αὐτοῦ κώδικος, διὰ χειρὸς τοῦ τότε μητροπολίτου Ἡρακλείας κὺρ Θεοδοσίου, ταῦτα: «Ἐν ἔτει ,ζι' ἐβάπτισαμεν τὸν υἱὸν Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ, υἱοῦ Θεοδώρου τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ ἐκαλέσαμεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Μανουήλ».

Καὶ εἰς φύλλα ρλα', διὰ χειρὸς τοῦ τότε οἰκονόμου Βελισαρίου ἱερέως: «Ἐτους ,ζξς', μαΐου β', ἀφιέρωσεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων τῆς Μητροπόλεως μίαν κανδήλαν ἀργυρᾶν Δαβὶδ ὁ Κομνηνός, εἰς μνημόσυνον τοῦ μακαρίτου πατρὸς αὐτοῦ Μανουήλ Κομνηνοῦ».

Καὶ εἰς φύλλα ρλς' τοῦ αὐτοῦ κώδικος, διὰ χειρὸς τοῦ τότε μητροπολίτου Ἡρακλείας κὺρ Διονυσίου: «Ἐν ἔτει αχδ', νοεμβρίου θ', ἐστεφανώθη Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνός, υἱὸς Δαβὶδ Κομνηνοῦ, μετὰ Μαρίας θυγατρὸς Πέτρου τοῦ Γλαβᾶ, ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἀρχιστρατήγων».

Ἐν δὲ τῷ νέῳ κώδικι, εἰς φύλλα κε', διὰ χειρὸς τοῦ τότε μητροπολίτου Ἡρακλείας κὺρ Ἰωαννικίου: «Ἐν ἔτει αχλζ', σεπτεμβρίου ιζ', ἐθάψαμεν, ἐν τῷ νάρθηκι τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων τῆς ἡμετέρας μητροπόλεως Θεόδωρον Κομνηνόν, τὸν υἱὸν Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ. Καὶ διότι ἀφιέρωσε τῇ ἐκκλησίᾳ γρόσια πεντήκοντα, διὰ μνημόσυνόν του, ἐγράψαμεν ἐνταῦθα τὸ ὄνομα αὐτοῦ».

Καὶ κατωτέρω, εἰς φύλλ. κς', διὰ χειρὸς τοῦ τότε Ἡρακλείας κὺρ Μεθοδίου, ταῦτα: «Κατὰ τὸ αχνς' ἔτος τὸ σωτήριον, ἰουνίου κθ', ἐχειροτόνησα ἱερέα τὸν Ἀλέξιον τὸν Κομνηνόν, υἱὸν Θεοδώρου τοῦ Κομνηνοῦ, τὸν παρεπικληθέντα Μόλυβδον, διὰ τὸ εὐρεθῆναι ὑπὸ τὸ καταγώγιον [ἴσ. κατώγειον] τῆς οἰκίας αὐτοῦ μόλυβδον ἱκανὸν κεχωσμένον· καὶ ἔδωκα αὐτῷ τὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἀρχιστρατήγων καὶ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἵνα ἐφημερεύῃ ἐν αὐταῖς, πρὸς ζωάρκειάν του». Ἐν τῷ αὐτῷ φύλλῳ, διὰ χειρὸς τοῦ αὐτοῦ: «Κατὰ τὸ αχνη'

ἔτις, ἱανουαρίου κς', ἐβάπτισα τὸν υἱὸν Ἀλεξίου ἱερέως τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ ἐκάλεσα τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην».

Πρὸς δέ τοι πλείονα τοῦ τοιούτου ἀσφάλειαν, παρεστήσαμεν ἐνώπιον ἡμῶν καὶ τοὺς ἐν Ἡρακλείᾳ εὐλαβεστάτους ἱερεῖς καὶ χρησίμους γινόντας, ὅσοι τὸ ἀξιόπιστον εἶχον ἐκ τε τῆς ἡλικίας καὶ τοῦ τρόπου, τὸν τε Γεώργιον ἱερέα, τὸν διὰ τοῦ θείου καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος Γεράσιμον ἱερομόναχον μετονομασθέντα, καὶ Θεόδωρον ἱερέα, υἱὸν Ἰωάννου, Δημήτριον ἱερέα Γλαβᾶν, καὶ Ἰωάννην Φρίντην, τὸν διὰ τοῦ θείου καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος Θεοδόσιον μετονομασθέντα, καὶ Ἰωάννην Σακάρην τὸν διὰ τοῦ ἀγγελικοῦ σχήματος Ἰωαννίκιον μοναχὸν μετακληθέντα, Γεώργιον τὸν τοῦ Φράγγου, Ἰωάννην τὸν Κατζαράπην, Δημήτριον τὸν Γλαβᾶν, καὶ ἑτέρους πολλούς, ὧν τινων τὰ ὀνόματα κατελίπομεν διὰ τὸ πλῆθος. Τούτους πάντας ἐξετάσαμεν ἀκριβῶς δι' ὠμοφορίου καὶ ἐπιτραχηλίου, ἵνα ἐν βάρει ἀλύτου ἀφορισμοῦ εἴπωσιν, εἰ ὁ λογιώτατος ἱατρὸς κύριος Ἰωάννης, ὁ λεγόμενος Κομνηνός, ἔστι γνήσιος υἱὸς Ἀλεξίου ἱερέως Κομνηνοῦ, καὶ εἰ ἀληθῶς οἱ τούτου πρόγονοι ἐκ Τραπεζοῦντος ἀφίκοντο εἰς Ἡράκλειαν, καὶ εἰ ἐκ τῶν πάλαι κατὰγονται Κομνηνῶν. Οἱ δὲ ὅρκοις τε τοῦτο ἐβεβαίουν καὶ κατὰστιχα τῆς πολιτείας, ἐν οἷς ἦσαν τῶν τε πρὸ αὐτῶν, ἐπὶ ἔτεσι πλείστοις, καὶ τῶν νῦν ὄντων Ἡρακλειωτῶν τὰ βασιλικά σудоσίματα γεγραμμένα προεισκομίσαντες ἀπεδείκνυον αὐτόν τε τὸν κύριον Ἰωάννην υἱὸν εἶναι γνήσιον Ἀλεξίου ἱερέως τοῦ Κομνηνοῦ, ἐκ τε Τραπεζοῦντος ἀφίχθῆναι τοὺς αὐτοῦ προγόνους, καὶ ὅτι ἐκ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων κατὰγεται Κομνηνῶν προσβεβαιοῦντες.

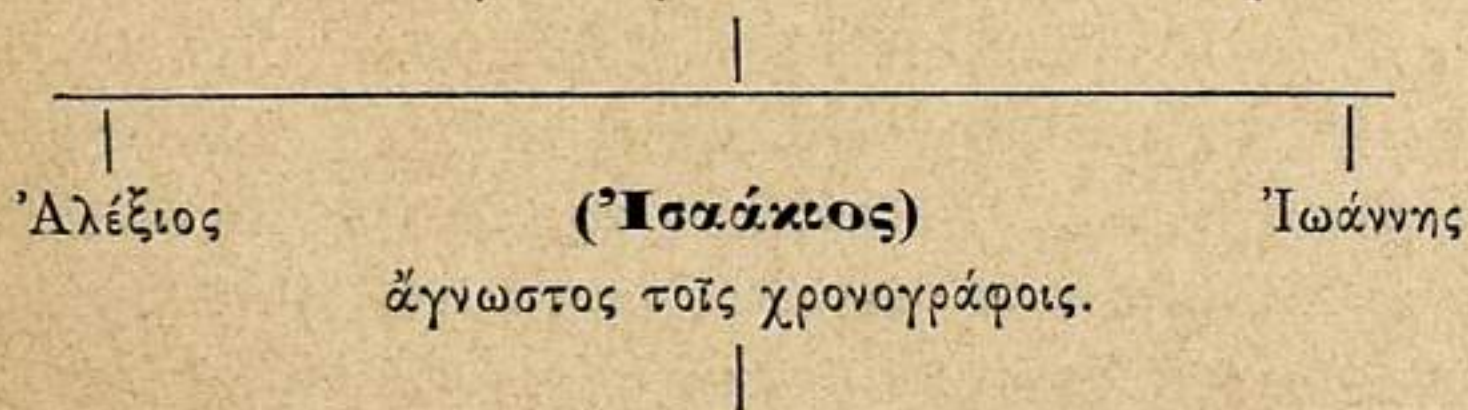
Διὰ τοι ταῦτα ἡ ταπεινότης ἡμῶν, ἐκ τούτων πάντων τὸ πιστὸν λαβοῦσα καὶ ἀναμφίβολον, γράφει καὶ προσεπικύροϊ, ὅτι ὁ εὐγενέστατος καὶ λογιώτατος ἄρχων ἱατρὸς κύριος Ἰωάννης ἐστὶν υἱὸς γνήσιος Ἀλεξίου ἱερέως, υἱοῦ Θεοδώρου τοῦ Κομνηνοῦ, Κομνηνός καὶ ὢν καὶ ὀνομαζόμενος, ὡς ἐκ τῶν ἀοιδίμων ἐκείνων καταγόμενος Κομνηνῶν, κατὰ τὴν ἐκ πατέρων εἰς τοὺς υἱοὺς ἀδιάκοπον τοῦ γένους σειρὰν καὶ ἀλληλένδετον διαδοχὴν, ἀληθῶς καὶ ἀναμφιλέκτως.

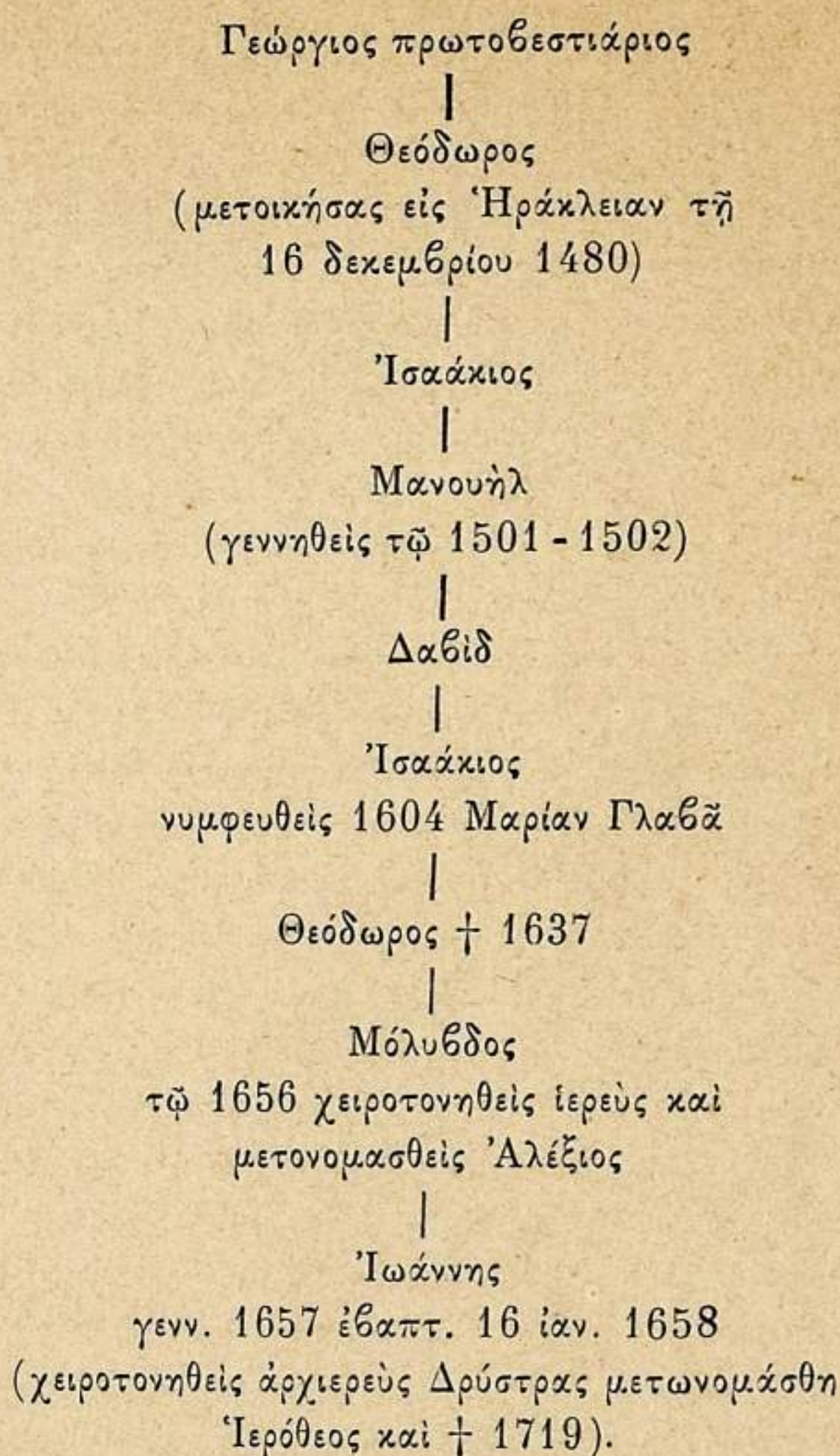
Ὅθεν, καὶ εἰς ἀσφαλεστέραν τοῦ τοιούτου πίστιν τε καὶ βεβαίωσιν, ἐγράφη τὸ παρὸν τῆς ἡμῶν ταπεινότητος συμμαρτυρικὸν καὶ ἐπικυρωτικὸν γράμμα, ὑπεγράφη τε παρ' ἡμῶν οἰκιοχείρως, τῇ τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Ἡρακλείας σφραγίδι κατασφρα-

Ακαδημία Αθηνών

(Κατὰ τὴν ἱστορίαν ἡ πρώτη αὐτοῦ σύζυγος Εἰρήνη ἦτο στεῖρα, ἐκ δὲ τῆς δευτέρας, Εἰρήνης καὶ ταύτης καλουμένης

Ὁ αὐτοκράτωρ Βασίλειος Β', ἀποθανὼν τῷ 1340 κατέλιπε δύο υἱούς, τὸν Ἀλέξιον καὶ Ἰωάννην ἢ Καλογιάννην. Υἱὸν αὐτοῦ Ἰσαάκιον ὀνόματι νῦν πρῶτον γνωρίζει ἡμῖν τὸ ἔγγραφον τοῦ Νεοφύτου, κατὰ σημείωσιν τοῦ ἔτους 1480, γραφεῖσαν πάντως ἐξ ὁμολογίας προφορικῆς τοῦ ἄρχοντος Θεοδώρου, ὅστις ἔλεγεν ἑαυτὸν ἔγγονον τοῦ Ἰσαακίου. Ὡστε ἡ κομνηνοφυῆς καταγωγὴ τοῦ ἱατροῦ Ἰωάννου εἰς αὐστηροὺς κριτὰς δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀμφίβολος, ἂν μὴ χρονο-

γράφος ἀρχαῖος ἐπιβεβαιώσῃ τὴν ὑπαρξίν τοῦ Ἰσαακίου. Ἕτεροι δὲ πάλιν κριταὶ ἐπιεικέστεροι δύνανται ἴσως νὰ ὑποστηρίξωσι τὴν κομνηνοφυᾶ αὐτοῦ καταγωγὴν, ἀφορμῶντες ἐκ τῆς σκέψεως, ὅτι εἰ καὶ οἱ χρονογράφοι παρεσιώπησαν τὸν Ἰσαάκιον, ὁ εἰς Ἡράκλειαν ὁμῶς προσκληθεὶς ἄρχων Θεόδωρος ἠδύνατο κάλλιστα νὰ γινώσκῃ τὸν πάτριον καὶ πρόπαππον αὐτοῦ, ὡς ἐγίνωσκε τὸν πατέρα αὐτοῦ Γεώργιον τὸν πρωτοβεστιάριον συγγενεύοντα τοῖς μεγάλοις Κομνηνοῖς. Ἡ ἱστορικὴ λοιπὸν ἀξία τοῦ ὑπομνήματος Μελετίου τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας ἐκτιμηθήσεται, τό γε νῦν, ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν καθ' ὃν ἕκαστος αὐτῶν ἔχει τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι. Ἀτομικὴν δὲ γνώμην περὶ τοῦ θέματος τούτου δὲν δύναμαι νὰ διατυπώσω πρὶν ἢ μελετήσω ἐν ταῖς λεπτομερείαις πάσας τὰς περισωθείσας εἰδήσεις περὶ τῆς ἐν Τραπεζοῦντι βασιλευσάσης οἰκογενείας τῶν μεγάλων Κομνηνῶν, τοῦθ' ὅπερ ἐστὶ θέμα πολυχρόνιον. Ἀλλ' ἴσως τις πάλιν ὑποπτεύσει πλαστογραφίαν ἢ κατασκευὴν τεχνητὴν ἐν τῷ ὑπομνήματι Μελετίου, προξενουμένην πῶς ἐκ τῆς ἀναγνώσεως αὐτοῦ ἐν συνόλῳ, μάλιστα δὲ διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς ἰνδικτιῶνος καὶ τὴν ἐν αὐτῷ ἐπανάληψιν τοῦ ἐπωνύμου Κομνηνοῦ, ὅπερ ἐν ὀλιγοστίχῳ σημειώματι ἐπτάκις καὶ μετὰ πεισμονῆς πῶς ἀναφέρεται. Ἐκ τῆς ὑποψίας ταύτης θὰ ἐγεν- νᾶτο ἡ ἐρώτησις: Μήτοι ὁ μητροπολίτης Νεόφυτος δωροδοκηθεὶς ἢ χαριζόμενος τῷ ἱατρῷ Ἰωάννῃ κατεσκεύασε τὸ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Μελετίου ὑπόμνημα, ἵνα συμβιδάσῃ τὰ ἀσυμβίβαστα καὶ ἱκανοποιήσῃ τὴν φιλοδοξίαν τοῦ φίλου αὐτοῦ ἱατροῦ; Ἀλλ' ἀρχιερεὺς συναισθανόμενος τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ ἠδύνατο νὰ τολμήσῃ πρὸς πλαστογραφίαν, ἐνῶ αὐτὸς οὗτος ὁ μητροπολίτης Νεόφυτος πρὸς τῷ τέλει τοῦ ἐγγράφου ὁμολογεῖ ὅτι ἐποιήσατο χρῆσιν φρικτῶν ἐπιτιμιῶν εἰς ἀνακάλυψιν τῆς ἐκ Κομνηνῶν καταγωγῆς τοῦ ἱατροῦ Ἰωάννου; Πῶς ταῦτα συμβιβάζονται; Ὁ ἀνθιστάμενος κατὰ τῆς ἀξιοπιστίας τοῦ ἐγγράφου θὰ ὠχυροῦτο πιθανῶς καὶ ὀπισθεν σιγιλλίου τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Καλλινίκου Β', ἐν ᾧ ὁ Ἡρακλείας μητροπολίτης Νεόφυτος χαρακτηρίζεται ὡς ταραξίας καὶ ἀλαζὼν καὶ φιλοτάραχος, «ἐπιτιμῶν ἱερεῦσι καὶ λαϊκοῦς ἀφορίζων ἐπ' οὐδενὶ τῶν ἐγκλημάτων». Τὸ σιγιλλιον τοῦτο συντάχθην τῷ 1694, ἥτοι ἐν ἔτος πρὸ τοῦ ἐγγράφου τοῦ Νεοφύτου, ἐξεδόθη ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῷ Ἀρχαιολ. Παραρτ. ΙΖ' τόμου τοῦ *Ελλ. Φιλολ. Συλλ.* σελ. 84-86. Οἷοςδὴπότε ὁμῶς καὶ

ἂν ἦτο ὁ Νεόφυτος ἐν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ, δὲν δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν, ὅτι θὰ ἐτόλμα, παραβιάζων τὴν συνείδησιν αὐτοῦ, νὰ συντάξῃ ἐπίσημον καὶ ἔγκυρον ἔγγραφον, ὅπερ ἐπέπρωτο ν' ἀναγνωσθῇ παρὰ πολλῶν σπουδαίων ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ. Ἐὰν αἱ ἐν τῷ ἔγγράφῳ μαρτυρίαι ἦσαν ψευδεῖς, πάντως θὰ ἠκυροῦντο ὑπὸ τινος τῶν ἐπὶ Ἰωάννου Κομνηνοῦ ἀκμασάντων πατριαρχῶν, διὰ πράξεως ἔγγραφου, ἧς ἀντίγραφα θὰ ἐσώζοντο· ἡ δὲ τοιαύτη ἀκύρωσις θὰ συμπεριλαμβάνετο ἐν τῷ εἰς Ἱεροσόλυμα κώδικι, ὡς συμπεριελήφθη ἐν αὐτῷ ἡ πατριαρχικὴ ἀκύρωσις ἔγγραφου τοῦ Φιλαδελφείας μητροπολίτου Μελετίου, δι' οὗ συνιστᾶτο εἰς τοὺς ὀρθοδόξους χριστιανοὺς ὁ ἐν ἱερομονάχοις Ἰωάννης Στάγης. Ὁ Ἰωάννης Κομνηνὸς οὔτε ὡς ἱατρὸς ἐν Βλαχίᾳ, οὔτε ὡς ἀρχιερεὺς ἡγειρεν ἀξιώσεις περὶ τῆς ἐκ Κομνηνῶν καταγωγῆς αὐτοῦ. Πιθανὸν φαίνεται ὅτι μόνη ἐπιθυμία αὐτοῦ ἦτο νὰ βεβαιώσῃ τὰ κατὰ τὴν καταγωγὴν ταύτην δι' ἔγγραφου, πρὸς εὐχαρίστησιν ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν περὶ αὐτὸν φίλων. Ἡ μεσαιωνικὴ ἡμῶν ἱστορία σημαντικῶς θὰ ὠφελεῖτο, ἐὰν τοιαύτην ἀξιοπρεπῆ ἐπιθυμίαν εἶχον κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας πλεῖστοι τῶν ἡμετέρων προγόνων, μάλιστα δὲ οἱ διαιωνίσαντες ἐνδόξων βυζαντινῶν οἴκων ἐπωνύμια, ὧν τὴν συγγενικὴν σχέσιν ματαίως οἱ ἐρευνηταὶ ζητοῦσι ν' ἀποδείξωσι, τῶν σωζομένων ἐν τοῖς βιβλίοις μαρτυριῶν ἀνεπαρκῶν οὖσων. Ὅθεν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν τὸ δημοσιευόμενον σήμερον ἔγγραφον τοῦ μητροπολίτου Νεοφύτου εἶνε κείμενον λίαν σπουδαῖον, διὰ τὰς ἐν αὐτῷ περισωθείσας περὶ Κομνηνῶν πληροφορίας, τὰς ὁποίας, ἂν μὴ ᾧσιν ἐπαρκεῖς εἰς βεβαίωσιν αἱ σωζόμεναι μαρτυρίαι, πάντως ὁ μέλλων χρόνος ἢ θὰ διαφωτίσῃ ἢ θὰ συμπληρώσῃ.

Ἐν τῷ ἔγγράφῳ τοῦ Νεοφύτου ἀναφέρονται οἱ ἐπόμενοι μητροπολῖται Ἡρακλείας :

1. Μελέτιος, 1480.
2. Θεοδόσιος, 1501 - 1502.
5. Διονύσιος, 1604.
4. Ἰωαννίκιος, 1637.
5. Μεθόδιος, 1656 - 1658.

Οἱ δύο πρῶτοι τῶν ἀρχιερέων τούτων νῦν πρῶτον γνωρίζονται. Περὶ τοῦ Διονυσίου σώζονται τσαῦτα κείμενα ἐκδεδομένα τε καὶ ἀνέκδοτα, ὥστ' ἐπαρκοῦσι ν' ἀποτελέσωσιν ἀξιόλογόν τινα βιογραφίαν

αὐτοῦ. Κατὰ τὸν Σ. Οἰκονόμον, μητροπολίτης Ἡρακλείας ἐγένετο τῷ 1591, προβιβασθεὶς, φαίνεται, εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα ἀπὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τοῦ μεγάλου πρωτοσυγκέλλου. Ἐν ἔτει 1596 διέτριψεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὡς μέλος συνοδικόν. Πλείονα περὶ αὐτοῦ ὄρα εἰς τὰς σημειώσεις καὶ τὰ ἔγγραφα, ἅτινα ἐξέδωκα ἐν *Ελλην. Φιλολογ. ἐπεφύλαξι* (τόμ. IB', σελ. 52, 54, 57, 69, 76, 77, 79) καὶ ἐν *Μαυρογορδατεῖᾳ Βιβλιοθήκῃ*, τόμ. Α', σελ. 121. — Ὁ δὲ Ἰωαννίκιος γνωστὸν εἶνε, ὅτι ἀπὸ τῆς μητροπόλεως Γάνου καὶ Χώρας μετετέθη εἰς τὴν μητρόπολιν Ἡρακλείας ἐν ἔτει 1636, καὶ ὅτι τῇ 16 Νοεμβρίου 1646 ψηφισθεὶς ἀνηγορεύθη οἰκουμενικὸς πατριάρχης, διοικήσας τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπτάκις. Ἀλλὰ καὶ ὁ Μεθόδιος, μετὰ πολυετῇ διοίκησιν τῆς ἐν Ἡρακλείᾳ μητροπόλεως μετετέθη τῇ 5 ἰανουαρίου 1668 εἰς τὸ οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον, ἰθύνας αὐτὸ ἐπὶ χρόνον τινά.

Ὑπολείπεται ἤδη νὰ σημειωθῶσιν τινὰ καὶ περὶ τοῦ Ἰωάννου Κομνηνοῦ, εἰς ὃν τὸ ἔγγραφον συνταχθὲν κατ' αἵτησιν αὐτοῦ ἐνεχειρίσθη. Περὶ αὐτοῦ ὑπάρχουσιν οὐκ ὀλίγαι πληροφορίες, ἐξ ὧν σημειοῦνται ἐνταῦθα αἱ ἐπόμεναι. Ὁ συγχρονίσας αὐτῷ Δημήτριος Προκοπίου λέγει ταῦτα: «ἀνὴρ θεοσεβής, κόσμιος τὰ ἥθη καὶ πολλαῖς ἀρεταῖς βίῳ πρεπούσαις χριστιανικῶς κεκοσμημένος, ἐλλόγιμος, πολυμαθής, εἰδήμων τῆς ἐλληνικῆς, λατινικῆς, ἰταλικῆς καὶ ἐβραϊκῆς, καὶ ἀραβικῆς φωνῆς, καὶ κατὰ πᾶσαν ἰδέαν λόγου καὶ ἐπιστήμης, τῆς τε θύραθεν καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς, πεπαιδευμένος. Γέγονεν ἀκροατὴς τῶν καθηγητῶν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει σχολῆς, συνδιέτριψεν δὲ ἱκανὸν χρόνον καὶ τοῖς ἐν Ἰταλίᾳ σοφοῖς, καὶ σχεδὸν ἅπασαν τὴν Εὐρώπην περιηγήσατο» (Fabricii Bibl. Græca, ed. Harles, τόμ. XI, σελ. 534. — Κ. Σάθα, Μεσαιων. Βιβλιοθ. τ. Γ', σελ. 490). Ἐν Βουκουρεστίῳ ἐχρημάτισε καθηγητὴς, ἅμα δὲ καὶ ἀρχίατρος τοῦ ἡγεμόνος Κωνσταντίνου Βασσαράβα. Βραδύτερον δὲ κληρικὸς γενόμενος προὔχειρίσθη εἰς μητροπολίτην Δρύστρας ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἱερόθεος. Ἀπεβίωσε δὲ ἐν Βουκουρεστίῳ τῷ 1719. Πονήματα αὐτοῦ ἐκδεδομένα τε καὶ ἀνέκδοτα γινώσκονται, τὸ Προσκυνητᾶριον τοῦ ἁγίου Ὁρους (1), ἔμμετρά τινὰ καὶ ἄλλα, περὶ ὧν ὄρα Γ. Ζα-

(1) Τὸ Προσκυνητᾶριον ἐγράφη τῷ 1698, κατὰ σημείωσιν ἐν χειρογράφῳ τῆς βιβλιοθ. τοῦ ἐν Ἰασίῳ πανεπιστημίου. C. Erbiceanu, Revista Teolog. III, σελ. 237.

βίρα Νέας Ἑλλ. σ. 345.—Κ. Σάθα *Νεοελ. Φιλολογ.* σελ. 297-399. Τούτοις προσθετέον Βίον τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ, ἐκδοθέντα ὑπὸ Χρυσάνθου Loparev ἐν Πετροπόλει τῷ 1888, καὶ ἕτερον βιβλίον ἐκ μεταφράσεως ἐπιγραφόμενον ὧδε: «Μεταμόρφωσις τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ νέου γένους, ἥτοι βίβλος κατασκευαστικὴ περὶ τῶν τεσσάρων τοῦ ἀνθρώπου ἐσχάτων, μεταφρασθεῖσα ἐκ τῆς λατινίδος εἰς τὴν κοινὴν τῶν Ἑλλήνων διάλεκτον». Τῆς μεταφράσεως ταύτης ἀνεῦρον δύο ἀντίγραφα ἐν τῇ κεντρικῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, ἕτερον δὲ ἀντίτυπον, γραφὲν τῷ 1699 ἐν Βουκουρεστίῳ, σώζεται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ πανεπιστημίου Ἰασίου (*Revista Teolog.* III, σ. 231). Τοῦ Ἱεροθέου Κομνηνοῦ σώζονται καὶ ἐπιστολαὶ τινες πρὸς Χρυσάνθον Νοταρᾶν (Σάθα *Μεσ. Βιβλ.* τ. Γ', σ. 524), Νικόλαον Μαυροκορδάτον καὶ πρὸς ἄλλους. Ὁ κ. Legrand ἐξέδωκε δύο ἐπιστολάς τοῦ Μαυροκορδάτου πρὸς τὸν Δρύστρας Ἱερόθεον, ἐξ ὧν ἐμφαίνεται ἡ τοῦ ἀποστέλλοντος πρὸς τὸν ἄνδρα ἐκτίμησις καὶ ὑπόληψις (*Epistolaire grec.* Paris, 1888, σελ. 55, 75). Ἀνεῦρον καὶ ἐπιστολὴν τοῦ Ἱεροθέου, ἔτι ἐν τοῖς λαϊκοῖς καταλεγόμενου, ἀποσταλεῖσαν ἐκ Βουκουρεστίου τῷ 1701 πρὸς τὸν ἀρχιερέα Σελευκείας (1).

Ὁ Ἰωάννης Κομνηνὸς φαίνεται ὅτι δὲν ἐνυμφεύθη· διό, γενόμενος κληρικὸς καὶ εἶτα ἀρχιερεύς, οὐδένα ἀπόγονον ἀφῆκε. Τὸ ἐν Ἡρακλείᾳ συνταχθὲν ἑγγραφον τοῦ Νεοφύτου, οὔτ' ἀδελφοῦ, οὔτ' ἀδελφῆς, οὔτ' ἄλλου τινὸς συγγενοῦς ποιεῖται μνείαν. Ὡστε ὁ Ἰωάννης ἦτο ὁ τελευταῖος ἀπόγονος τοῦ ἐν Ἡρακλείᾳ μετοικήσαντος γνησίου, κατὰ τὸ ἑγγραφον, Κομνηνοῦ(2).

ΠΡΟΣΘΗΚΗ

Μετὰ τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ προηγουμένου περὶ τοῦ τελευταίου Κομνηνοῦ ἄρθρου, εἶδον ἐν τῇ *Νεοελ. Φιλολογίᾳ* τοῦ κ. Σάθα (σ. 412), ὅτι ἐν τοῖς λογίοις τοῦ ΙΖ' αἰῶνος τάσσεται Ἰωάννης Μόλυβδος ὁ

(1) Ἐκδοθήσεται ἄλλοτε μετὰ τινων σημειώσεων. Ἡ ἀρχὴ αὐτῆς ἔχει οὕτω: «Τῶν ἐναρέτων καὶ θεοφιλῶν ψυχῶν» κτλ.

(2) Ἀνωτέρω ἐν σελ. 672 στίχ. 3 κάτωθεν ἀντὶ δευτερόθρονος γράφει τριτόθρονος.

Περίνθιος, ὅστις « ἐχρημάτισε διορθωτὴς τοῦ ἐν Ἰασίῳ ἐλληνικοῦ τυπογραφείου, καὶ ὡς τοιοῦτος μνημονεύεται ἐπιμεληθεὶς τὴν ἐν ἔτει 1683 γενομένην ἐκδοσιν (τῶν συγγραμμάτων) Συμεῶν Θεσσαλονίκης ». Ταῦτα ἀνεκάλεσαν εἰς τὴν μνήμην μου τὸν ἐν τῷ ἐγγράφῳ τοῦ Ἡρακλείας μητροπολίτου ἀναφερόμενον Ἀλέξιον Κομνηνὸν τὸν Μόλυβδον, οὗ υἱός, κατὰ τὸ αὐτὸ ἐγγράφον, ἦτο ὁ ἰατρὸς Ἰωάννης Κομνηνός, ὅστις φυσικῶς ἐπωνυμεῖτο Μόλυβδος πρὶν ἢ προσλάβῃ τὸ « Κομνηνός ». Τὸ τοπικὸν « Περίνθιος » δηλοῖ ὅτι οὗτος ὁ Ἰωάννης Μόλυβδος ἦτο ἐξ Ἡρακλείας (τῆς καὶ Περίνθου), ἐκ τῆς ὁποίας κατήγετο καὶ ὁ προμνημονευθεὶς ἰατρὸς Ἰωάννης (Κομνηνός) ὁ Μόλυβδος. Ἡ σημείωσις τοῦ Σάθα πηγάζει βεβαίως ἐκ τῆς προηγηθείσης Νεοελληνικῆς Φιλολογίας τοῦ Α. Π. Βρετοῦ (τόμ. Α', σ. 39, 40, 231), ἐνθα σημειοῦται ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ βιβλίου, ὃ ἐπιστάσις αὐτοῦ ἐξέδωκεν ὁ Ἰωάννης Μόλυβδος, ἐν αὐτῇ μὲν καλούμενος « λογιώτατος νοτάριος τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας κύριος Ἰωάννης Μόλυβδος ὁ ἐξ Ἡρακλείας », « ἐν τέλει δὲ τοῦ βιβλίου « Ἰωάννης Μόλυβδος ὁ Περίνθιος ». Ἡ ταυτότης αὐτοῦ πρὸς τὸν κατόπιν ἰατρὸν Ἰωάννην εἶναι προφανής· ὥστε ὅτε ἐξέδωκε τὰ συγγράμματα τοῦ Θεσσαλονίκης Συμεῶν, ἦτο ὁ Ἰωάννης (Κομνηνός) ὁ Μόλυβδος ἐτῶν 25.

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΕΚΔΟΣΙΝ ΙΑΜΒΩΝ

ΜΑΡΚΟΥ ΕΥΓΕΝΙΚΟΥ

Γ Π Ο

Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΚΕΡΑΜΕΩΣ

Ἐν σελ. 98 - 105 τῶν Ἑλληνικῶν Ἀνεκδότων μου, τῶν συνεκδοθέντων τῇ Μαυρογορδατείῳ Βιβλιοθήκῃ (τεῦχος 4^{ον}), κατεχώρισα διάφορα συγγραμμάτια τοῦ ἀγιωτάτου μητροπολίτου Ἐφέσου κυροῦ Μάρκου Εὐγενικοῦ, ἐν οἷς εἰσι καὶ οἱ ὑπ' ἀριθ. 9 καὶ 12 (σελ. 103-104) ἱαμβικοὶ στίχοι, οἱ μὲν « Εἰς τάφον τοῦ Ἀσάνη κυροῦ Ἰσαακίου καὶ τῆς αὐτοῦ ἐγγόνης, ἐν τῇ μονῇ τοῦ Φιλανθρώπου », οἱ δὲ

«Εἰς τάφον κυροῦ Δημητρίου τοῦ Λεοντάρη ἐν τῇ μονῇ τῆς Πέτρας». Ἀπαντα ταῦτα, ὡς καὶ ἕτερα, ἐτυπώθησαν ἀπόντος ἐμοῦ ἐκ δευτέρου ἀντιγράφου μου· διὸ παρεισέφρησάν τινα *lapsus calami*, ἐξ ὧν ἓν ἀποκατέστησεν ἡ συντακτικὴ τοῦ *Ἑλλην. Φιλολογ. Συλλόγου* ἐπιτροπῇ. Ἐν δὲ τῷ τέλει τοῦ βιβλίου ἐτυπώθησαν ἀποσταλεῖσαι αἱ ἐκ τοῦ προχείρου παρ' ἐμοῦ ὑπάρχουσαι διορθώσεις, σημειώσεις καὶ συμπληρώσεις εἰς τὴν ὅλην βίβλον. Βραδύτερον δὲ ἀναθεωρήσας τὴν ἔκδοσιν τῶν στίχων πρὸς τὸ πρῶτον ἀντίγραφόν μου εἶδον, ὅτι οἱ ὑπ' ἀριθ. 9 στίχοι, οἱ εἰς τάφον τοῦ Ἰσαακίου Ἀσάνη, εἰσὶ 39 καὶ οὐχὶ 38, τῆς ἐλλείψεως πηγασάσης ἐκ παραδρομῆς, καθ' ἣν ἐν τῷ ἀντιγράφῳ τῷ δοθέντι εἰς τύπον, δύο τοῦ πρωτοτύπου στίχοι μετεβλήθησαν εἰς ἓνα. Ὡστε ἐν στίχ. 14 (σελ. 103, στήλ. 6') ἀντὶ «τραφεῖς δὲ λαμπρῶς εἰς ὑπέρτατον κλέος», ἀνάγνωθι οὕτω, κατὰ τε τὸ πρωτότυπον καὶ τὸ ἀρχικὸν ἀντίγραφόν μου :

τραφεῖς δὲ λαμπρῶς ἐν βασιλείοις δόμοις
ταχὺ προῆλθεν εἰς ὑπέρτατον κλέος.

Σημειωτέον ἔτι καὶ τὰ λοιπὰ ἡμαρτημένως αὐτόθι τυπωθέντα. Στίχ. 8 φράσαι ἀντὶ φράσω. Στίχ. 23 οὐδὲν ἀντὶ οὐδέν. Στίχ. 28 Φιλανθρωπηνοῦ ἀντὶ Φιλανθρωπητοῦ. Στίχ. 30 εἰσδύναν ἀντὶ εἰς δύναν. Τὰς ὀρθὰς ταύτας ἀναγνώσεις ἔχει ὁ τε κῶδιξ καὶ τὸ ἀρχικὸν ἀντίγραφόν μου. — Οἱ ὑπ' ἀριθ. 12 στίχοι (σελ. 104) ἐποιήθησαν εἰς τάφον Δημητρίου τοῦ Λεοντάρη ἐν τῇ μονῇ τῆς Πέτρας. Καθ' ἑτέρους δὲ ἡρωϊκοὺς στίχους (ἀριθ. 13, σελ. 104-105), ὁ Δημήτριος μοναχὸς γενόμενος μετωνομάσθη Δανιήλ. Τὸ ὄνομα τοῦτο γνωρίζει ἡμῖν καὶ τὸ περὶ τῆς ἐν ἔτει 1431 ἀποβιώσεως αὐτοῦ σημείωμα (Ἀρχαιολ. παράρτ. ΙΖ' τόμ. Ἑλλ. Φιλ. Συλ., σελ. 30, στήλ. 6'), ἐξ οὗ ἐν τῇ τυπώσει ἐξέπεσε τὸ ὄνομα, διότι ἀντὶ «μετονομασθεὶς μοναχός» ὁ κῶδιξ ἔχει ἀληθῶς «μετονομασθεὶς Δανιήλ μοναχός».

Τοὺς προμνησθέντας στίχους ἐξέδωκε μετὰ χρησίμων σημειώσεων καὶ ὁ σεβαστὸς ἡμῶν φίλος Ἰωάννης Σακκελίων, κατ' ἀπόγραφον τοῦ ις' αἰῶνος ἐν χειρογράφῳ τῆς Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης (Ἀρχαιολ. Ἐφημερίς, 1886, στήλ. 238-244), ἐνθα ὑπάρχουσιν, ὡς ἐν τῷ χειρογράφῳ Κοσινίτζης, αἱ εἰς ἀριθ. 9 σημειωθείσαι ἀναγνώσεις· ἐν

